

МАКЕДОНСКИ
ЦЕНТАР ЗА
МЕГУНАРОДНА
СОРАБОТКА

РЕЈТИНЗИ НА ПОЛИТИЧКИТЕ ПАРТИИ ПРЕГЛЕД НА АНКЕТИТЕ ЗА МЕРЕЊЕ НА РЕЈТИНГОТ

ДЕКЕМВРИ 2016, СКОПЈЕ

Наслов:

Рејтинзи на политичките партии - Преглед на анкетите за мерење на рејтингот

Издавач:

Македонски центар за меѓународна соработка (МЦМС)

За издавачите:

Александар Кржаловски, прв извршен директор на МЦМС

Гонце Јаковлеска, извршен директор на МЦМС

Автори:

Александар Кржаловски, МЦМС

Фанија Ивановска, МЦМС

Контакт:

ул. Никола Парапунов 41а пошт.фах 55, 1000 Скопје

<http://mcms.mk>

<http://facebook.mk/mcms.mk>

http://twitter.com/mcms_mk

Скопје, декември 2016 година

Сите права се задржани. Репродуцирање, копирањето, трансмисијата или преводот на било кој дел од оваа публикација може да се изврши единствено под следните услови: со претходна дозвола на издавачот, заради цитирање во анализа на книгата и под услови изложени во продолжение.

Авторското право на оваа публикација е заштитено, но публикацијата може да се репродуцира на било кој начин без наплата за едукативни намени. За копирање во други услови, за употреба во други публикации или пак за превод или адаптација, треба да се обезбеди претходна дозвола од издавачот.

Во електронска форма публикацијата е достапна на www.mcms.mk

СОДРЖИНА

ЛИСТА СО КРАТЕНКИ	4
ВОВЕД.....	5
МЕТОДОЛОГИЈА НА АГЕНЦИИТЕ	6
РЕЈТИНЗИ НА ПАРТИИТЕ.....	6
ПРОЦЕНКА ЗА БРОЈ НА ПРАТЕНИЦИ	8

ЛИСТА СО КРАТЕНКИ

АзА	Коалиција Алијанса за Албанците (Движење за реформа на ДПА, Унитети и Народна демократска партија – НДП)
Беса	Движење Беса
ВМРО (МК)	Коалиција ВМРО за Македонија
ВМРО-ДМПНЕ	ВМРО- Демократска партија за македонско национално единство (се употребува и за коалицијата предводена од ВМРО-ДПМНЕ)
ВМРО-НП	ВМРО - Народна партија
ГРОМ	Граѓанска опција за Македонија
ДПА	Демократска партија на Албанците
ДУИ	Демократска унија за интеграција
Левица	Партија Левица
ЛП	Либерална партија
ОМ	Обединети за Македонија
ПДП	Партија за демократски просперитет
ПиП	Коалиција за промени и правда (Демократски сојуз, МОРО – работничка партија, Фродем)
СДСМ	Социјалдемократски сојуз на Македонија (се употребува и Коалицијата предводена од СДСМ)
Брима (Б)	Агенција Брима (поранешна Брима Галуп)
Д. Чуповски (ДЧ)	Институт Димитрија Чуповски
ФПА	Агенција Форум Плус Адрија
М-проспект (МП)	Агенција М-проспект
П. Шатев (ПШ)	Институт Павел Шатев
Рејтинг (Р)	Агенција Рејтинг
ДИК	Државна изборна комисија

ВОВЕД

Македонскиот центар за меѓународна соработка (МЦМС) во рамките за своите активности за следење на предвремените избори за пратеници ги следи објавите на разните агенции за рејтингот на политичките партии. Во овој извештај е презентираан прегледот на последните објави на секоја од агенциите пред престојните избори на 11 декември 2016 година.

Прегледот е направен врз основа на информации доставени до МЦМС (анкетата е спроведена од М-Прспект) и од објавите во медиуми (Рејтинг, Фактор Плус Адриа, Павел Шатев, Брима, Димитрија Чуповски).

Табела 1 - Преглед на агенциите и нивните веб-страници

Агенција	Кракетнка	Веб- страница
М-проспект	МП	http://m-prospect.com
П. Шатев	ПШ	-
Фактор Плус Адриа	ФПА	http://www.faktorplus.rs
Рејтинг	Р	-
Д. Чуповски	ДЧ	-
Брима	Б	http://www.brima.com.mk

Согласно со тоа, секаде каде што беше можно директно се преземени податоците од самите агенции, додека за оние од медиумите, преземени се објавуваните податоци и направени се дополнувања (назначено во текстот) за постигнување на конзистентност и обезбедување целосна информација.

Во овој преглед се објавени споредбено рејтинзите на партиите (процентот од испитаниците кои се изјасниле за таа партија на прашањето „за кого ќе гласате на изборите на 11 декември“ или слична формулација, зависно од агенцијата), според анкетите на агенциите. Споредена е прво методологијата: тип на истражување (теренско или телефонско), примерок (број на испитаници), статистичка грешка (каде што било достапно), како и периодот на анкетирање и датумот на објавување. Кај податоците кои се преземени од медиумите, за датум на објавување наведен е датумот кога била објавена во медиумот.

Понатаму, покрај рејтинзите направена е проценка на превидениот број на освоени гласови, согласно со процените од анкетата, **без да се земат предвид (т.е со исклучување) на неопределните**, што ќе биде директно најспоредлив податок со конечниот извештај на Државната изборна комисија (ДИК) по завршување на изборите. Се разбира, при споредбата со официјалните резултати, ќе треба да се пондерират вредностите со проценетиот број на определените гласачи во однос на постигнатата излезност, за секоја од агенциите посебно.

Исто така, во сите истражувања има процент на статистичка грешка (од 2% до 3%) што значи дека е можен резултат во тие рамки, односно зголемувања/намалувања на изборите резултати на секоја од партиите, од она што е предвидено со анкетите.

МЕТОДОЛОГИЈА НА АГЕНЦИИТЕ

Во табелата подолу е даден прегледот на применетата методологија од секоја од агенциите.

Табела 2 - Преглед на методологиите (редоследот е според датумот на објава)

Агенција	Тип	Примерок	Стат. грешка	Период	Објава
ДЧ	телефонска	1.150	2 %	1-3.12.2016	06.12.2016
МП	телефонска	1.800	2,31%	20-30.11.2016	05.12.2016
ПШ	телефонска	1.090	-	30.11-2.12.2016	05.12.2016
ФПА	телефонска	1.200	-	28.11-2.12.2016	04.12.2016
Р	теренска	1.200	-	24-30.10.2016	03.12.2016
Б	теренска	1.006	3%	11-17.11.2016	25.11.2016

РЕЈТИНЗИ НА ПАРТИИТЕ

Во следната табела, прикажани се рејтинзите на партиите, како и проценката за процентот на неопределени гласачи (колона Неопределени).

Табела 3 - Рејтинзи на партиите (во %)

Агенција	Опр.	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	ПиП	АзА	ВМРО (МК)	Беса	Левица	Др.	Неоп.
ДЧ	59,7	28,1	15	5,7	2,2	-	1,8	1,5	3,9	1,5	-	40,3
МП	61,9	23,3	19,4	6,6	3,3	0,9	1,9	2,5	2,7	1,2	0,1	38,2
ПШ	57,2	27,8	16,2	4,8	2,3	-	1,5	0,5	3,2	0,9	-	42,8
ФПА	74,7	27,6	23,1	6,2	4,4	6,1	-	1,3	1	-	5	25,3
Р	79,5	29,9	28,5	6,8	2,8	0,2	2,7	3,3	3,2	1	1,1	20,5
Б	58,9	26,5	16,7	6,5	3	-	2,5	0,5	3,2	-	-	37,4

Во табелата се вклучени сите парти кои во некоја од анкетите се појавиле со над 1% рејтинг. Сите други партии, кои се појавуваат во некоја од анкетите, но никаде со повеќе од 1% од гласовите се вклучени во колоната „други“, вклучително и две партии учеснички на овие избори ПДП и ЛП. Сите податоци (проценти) за партиите се преземени од објавите на агенциите. Во случајот на Д. Чуповски, кај ВМРО-ДПМНЕ вклучени се партиите ВМРО-ДПМНЕ и ГРОМ, кај ПиП вклучена е партијата Демократски сојуз, кај АзА вклучени се партиите Движењето за реформи-ДПА и НДП, а кај ВМРО (МК) вклучени се партиите ВМРО НП, ОМ и Достоинство. Во анкетата на Брима, кај ВМРО-ДПМНЕ вклучени се партиите ВМРО-ДПМНЕ и ГРОМ, кај АзА вклучена е партијата Движењето за реформи-ДПА, кај ПиП вклучена е само партијата Демократски сојуз, а кај ВМРО (МК) вклучени се партиите ВМРО НП, ОМ и Достоинство.

Методолошка забелешка за колоната „Неопределени“ е дека агенциите користеле разни опции (или испитаниците се изјаснувале различно кога немало понуден избор на опции) како одговори: не знам, нема да гласам, немам одлучено/не сум определен, ни една, не сакам да кажам и слично. Иако за дел од овие испитаници миже да се претпостави дека сепак ќе излезат на гласање, заради усогласеноста на приказите, сите тие (освен каде што е јасно издвоено од самата агенција) се прикажани во колоната „неопределени“.

Земајќи предвид дека во конечните резултати од ДИК, се сметаат освоените гласови, односно процентите на партиите во однос на **вкупниот број на избирачи кои гласале**, во продолжение е прикажана пресметката на процентите на партиите во однос само на определени испитаници. Процентите се градирано во однос на објавените вкупни проценти (види табела 3).

Табела 4 - Рејтинзи на партии како процент само со определени испитаници

Агенција	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	ПиП	АзА	ВМРО (МК)	Беса	Левица	Др.
ДЧ	47,1	25,1	9,5	3,7	-	3,0	2,5	6,5	2,5	-
МП	37,6	31,3	10,7	5,3	1,5	3,1	4,0	4,4	1,9	0,4
ПШ	48,6	28,3	8,4	4,0	-	2,6	0,9	5,6	1,6	-
ФПА	36,9	30,9	8,3	5,9	8,2	-	1,7	1,3	-	6,7
Р	37,6	35,8	8,6	3,5	0,3	3,4	4,2	4,0	1,3	1,4
Б	45,0	28,4	11,0	5,1	-	4,2	0,8	5,4	-	-

На сличен начин, во следната табела е претставен проценетиот број на освоени гласови, пропорционално со претходната табела, а согласно и со процентот на определени испитаници за секоја од агенциите посебно.

Табела 5 - Процент број на освоени гласови (од вкупно 1.783.715 избирачи)

Агенција	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	ПиП	АзА	ВМРО (МК)	Беса	Левица	Др.
ДЧ	501,451	267,679	101,718	39,260	-	32,121	26,768	69,596	26,768	-
МП	415,794	346,198	117,779	58,889	16,061	33,906	44,613	48,182	21,414	-
ПШ	496,098	289,093	85,657	41,044	-	26,768	8,923	57,105	16,061	-
ФПА	492,529	412,225	110,640	78,519	108,856	-	23,199	17,845	-	89,226
Р	533,573	508,589	121,348	49,967	3,569	48,182	58,889	57,105	17,845	19,630
Б	472,899	298,016	115,994	53,536	-	44,613	8,923	57,105	-	-

ПРОЦЕНКА ЗА БРОЈ НА ПРАТЕНИЦИ

Конечно, бидејќи исходот од изборите е распределба на 120 пратенички мандати (како и во сите анкети, не е земено предвид гласањето во дијаспората, кое ќе донесе дополнителен 1, 2 или 3 мандати), во следната табела е направена проценка за можната распределба на мандатите, исклучиво врз основа на рејтингот на партиите на национално ниво.

Табела 6 - Процент број на освоени пратенички мандати

Агенција	ВМРО-ДПМНЕ	СДСМ	ДУИ	ДПА	ПиП	АзА	ВМРО (МК)	Беса	Левица	Др.
ДЧ	57	30	11	4	0	4	3	8	3	0
МП	45	38	13	6	2	4	5	5	2	0
ПШ	58	34	10	5	0	3	1	7	2	0
ФПА	44	37	10	7	10	0	2	2	0	8
Р	45	43	10	4	0	4	5	5	2	2
Б	54	34	13	6	0	5	1	7	0	0

Сепак, заради изборниот систем со шест изборни единици (плус дијаспората), оваа табела нема да е директно споредлива со конечниот изборен резултат во смисла на освоен број на пратенички мандати, туку со пропорционалниот број на мандати пресметан од вкупниот број на гласови на национално ниво (како што е пресметано и во горната табела).

Ниедна од агенциите не објави таква проценка за можен број на пратенички мандати со земање предвид на распределбата по изборни единици. Сепак, МЦМС во својот извештај од анкетата насловена како [Јавното мислење за изборниот процес](#), објави и рејтинзи по изборни единици што овозможува да се направи слична анализа како и во погорната табела, односно да се процени бројот на пратеници по изборни единици, што ќе може директно да се спореди со конечниот изборен резултат (број на пратенички мандати).

Оваа анализа е дадена во продолжение и е авторски коментар (Александар Кржаловски), односно не ги претставува мислењата, ставовите, проценките на МЦМС, ниту на ангажираната агенција.

Со оглед на многу високиот процент на неопределени испитаници (38,2% кои изјавиле дека се уште не знаат за кого ќе гласаат, дека нема да гласаат за ниедна од 11-те партии/коалиции – учеснички на овие избори или дека одбиле да се изјаснат), **не е можно** да се прогонзира прецизно крајниот исход, односно тој да биде само во рамките на статистичката грешка (3-6%, односно 1-2 пратенички мандати по партија). Имено, овој процент е **еквивалент на 46 мандати** кои остануваат за распределба, зависно од однесувањето на оваа група испитаници.

Понатаму, за прогнозирање на распределбата на овие гласови на неопределените, потребна е и проценка на **излезноста** на гласање, од што ќе зависи контингентот на можни гласови за дораспределба. Со оглед на тоа што во оваа анкета веќе има 61,8% определени гласачи, кој е сосема блиску до излезноста од минатите два изборни циклуси (63 и 63,5% респективно) една можна проценка е дека всушност најголем

дел од неопределните на оваа анкета, нема ни да излезат на гласање. Од други параметри пак, може да се очекува поголема излезност на овие избори (над 65%, па и до 70%), па сепак би требало да се смета и на дел од овие испитаници.

Дополнителна проценка е потребна како тие гласови ќе се распределат. Некои анализи од претходни избори укажуваат дека поголем дел од нив (околу 2:1) се изјаснуваат опозициски, но има влијание и „дисциплинираноста“ на гласачкото тело на одредени партии.

Конечно, треба да се има предвид и **статистичката грешка**, која на ниво на изборна единица може да варира за +/- 1 пратенички мандат (а во некои случаи и 2) по партија/коалиција, по изборна единица, што во вкупниот збир може да значи и битна промена од прогнозираниот резултат.

Сепак, ако се апстрахираме од сите овие ограничувања, односно по претпоставка дека ништо од тоа нема да се случи (т.е. излезноста ќе е колку што се на оваа анкета определни испитаници, а неопределените воопшто нема да гласаат), добиените проценти за секој учесник во изборите по изборна единица се следните:

За која партија е најверојатно да гласате	Во која Изборна Единица гласате?						Вкупно
	ИЕ 1	ИЕ 2	ИЕ 3	ИЕ 4	ИЕ 5	ИЕ 6	
Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ	8	8	11	10	10	3	50
Опозициска коалиција на СДСМ	9	7	8	9	8	2	43
ДУИ	2	3			2	7	14
ДПА		1				3	4
Коалицијата за промени и правда (ПиП)							0
Коал. „ВМРО за Македонија“ (ВМРО-МК)			1	1			2
Коал. „Алијанса за Албанците“ (АЗА)						1	1
ЛП							0
Левица	1						1
Беса		1				4	5
ПДП							0
Вкупно	20	20	20	20	20	20	120

Земајќи ја предвид оваа основна дистрибуција, може да се направат следните констатации, како и проценки:

- Некои од партиите веројатно нема да освојат пратенички мандат (ПДП, ЛП, Коалиција за промени и правда) иако барем за една од нив (ПиП) вкупната поддршка на национално ниво би требало да им донесе најмалку 1 пратенички мандат;
- Некои од партиите исто така можеби нема да стигнат до пратенички мандат, но веројатно е дека ќе освојат барем 1, а можеби и 2. Тоа се Левица, Коалицијата ВМРО за Македонија и Алијанса за Албанците.
- Во т.н. албански блок, приближувањето на Беса кон ДПА во исходот на национално ниво и уште повеќе по изборни единици, би им донел ист број пратеници (4 или 5), а со оглед на поголемиот процент испитаници кои би излегле на гласање а се поддржувачи на БЕСА, поверојатно е тие да добијат 1 мандат повеќе

- Дополнително, заради речиси двојната предност на ДУИ во однос на нив две, а со оглед на Донтовиот изборен модел, бројот на мандати кои би го освоил ДУИ ќе е поголем од збирот на овие две – најмалку 12 а можеби и до 14 мандати
- Конечно, на главните конкуренти на изборите, коалициите предводени од ВМРО-ДПМНЕ и СДСМ, најголеми се и можните варијации околу основните проценки. Ако се сведе на статистичката грешка, за СДСМ тоа би било од 41-45 пратеници, а за ВМРО-ДПМНЕ земајќи го предвид и Донтовиот модел (кој го „наградува“ прворангираниот по изборна единица) опсегот изнесува 49-54 пратенички мандати.

На крајот, сепак уште еднаш треба да се нагласи дека погорната анализа е направена главно на резултатите од анкетата по изборни единици, без да се земе предвид влијанието на можното однесување на неопределните, како и на другите претпоставки кои влијаат на резултатот како излезноста и статистичката грешка. При евентуална споредба со конечните резултати од изборите, ќе треба да се применат и тие градирања (пр. ако излезноста е поголема од овде предвидената 61,8%, ќе треба да се скалираат резултатите со постигнатата излезност).